JAG‘LARNING RADIKULYAR KISTALARIDA SISTEKTOMIYADAN KEYINGI SUYAK DEFEKTLARINI KOLAPOL VA TROMBOTSITLARGA BOY PLAZMA YORDAMIDA TIKLASH: BIOLOGIK OMILLAR, ILMIY ASOSLAR VA XAVFSIZLIK

Farhodov Yodgor Farhodovich
(Samarqand davlat Tibbiyot instituti
Yuz-jag‘ xirurgiyasi ordinatori)

Annotatsiya

Ushbu tezis jag‘larning radikulyar kistalarini sistektomiya yo‘li bilan olib tashlashdan so‘ng hosil bo‘ladigan suyak defektlarini tiklash masalasiga bag‘ishlangan. Asosiy e’tibor mahalliy osteoplastik material Kolapol va bemorning o‘z qonidan olinadigan trombotsitlarga boy fibrin (PRF) yoki trombotsitlarga boy plazma (PRP) kombinatsiyasining regenerativ imkoniyatlarini ilmiy jihatdan baholashga qaratiladi. Suyak metabolizmiga ta’sir etuvchi biologik omillar, jumladan paratireoid gormoni signal yo‘li, qo‘shimcha tadqiqot yo‘nalishi sifatida ko‘rib chiqiladi. Klinik samaradorlik hali tasdiqlanmaganligi sababli, taklif etilayotgan yondashuv nazorat guruhlari va standartlashtirilgan klinik-radiologik mezonlar asosida tekshirilishi lozim.

Kalit so‘zlar: radikulyar kista, sistektomiya, suyak defekti, Kolapol, PRF, PRP, osteogenez, angiogenez, suyak regeneratsiyasi, CBCT.

Kirish

Jag‘larning radikulyar kistalari odontogen kelib chiqishga ega bo‘lib, ko‘pincha tish ildizi atrofidagi surunkali yallig‘lanish jarayoni bilan bog‘liq. Kista o‘sishi davomida atrofdagi suyak to‘qimasining rezorbsiyasi, kortikal plastinkalarning yupqalashishi va ayrim hollarda katta hajmli suyak defektlari yuzaga kelishi mumkin. Sistektomiyadan keyin hosil bo‘lgan bo‘shliqning tiklanishi defekt hajmi, suyak devorlarining saqlanganligi, mahalliy qon bilan ta’minlanish, infeksiya holati va bemorning umumiy salomatligiga bog‘liq.

Osteoplastik materiallar suyak to‘qimasi o‘sishi uchun tayanch muhit yaratishi mumkin. PRF va PRP esa trombotsitlar hamda biologik faol moddalar orqali bitish jarayonini qo‘llab-quvvatlashi ehtimoli bilan o‘rganiladi. Biroq PRF va PRP bir xil mahsulot emas: ularning tarkibi, tayyorlanish usuli va biologik xususiyatlari farq qiladi. Shu sababli tadqiqot protokolida ulardan biri oldindan tanlanishi zarur.

Tadqiqotning dolzarbligi. Sistektomiyadan keyingi suyak regeneratsiyasini tezlashtirish va defektning anatomik yaxlitligini tiklash yuz-jag‘ jarrohligining muhim vazifalaridan biridir. Kolapol va autolog trombotsitlarga boy biologik materialni birgalikda qo‘llash osteokonduktiv tayanch bilan biologik regeneratsiya mexanizmlarini uyg‘unlashtirish imkoniyatini o‘rganishga yordam beradi. Shu bilan birga, kombinatsiyaning standart davolash yoki osteoplastik materialning o‘zidan ustunligi faqat to‘g‘ri tashkil etilgan qiyosiy tadqiqot bilan tasdiqlanishi mumkin.

Tadqiqot maqsadi. Jag‘larning radikulyar kistalarida sistektomiyadan keyingi suyak defektlarini tiklashda Kolapol va autolog trombotsitlarga boy biologik materialning kombinatsiyalangan qo‘llanilishi samaradorligini baholash hamda suyak metabolizmiga ta’sir etuvchi biologik omillarning qo‘shimcha imkoniyatlarini ilmiy asoslash.

Tadqiqot vazifalari

1. Radikulyar kistalardan keyingi suyak regeneratsiyasiga ta’sir etuvchi klinik va biologik omillarni tahlil qilish.

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

2. Kolapolning tarkibi, fizik-kimyoviy xususiyatlari va klinik qo‘llanishiga oid dalillarni o‘rganish.
3. PRF yoki PRPning regeneratsiyadagi ehtimoliy rolini baholash.
4. Osteokonduksiya, angiogenez, osteoblastlar faolligi va mineralizatsiya o‘rtasidagi bog‘liqlikni o‘rganish.
5. Standart davolash va kombinatsiyalangan usul natijalarini klinik hamda radiologik mezonlar bo‘yicha qiyoslash.
6. Asoratlar, yara bitishi va suyak defekti hajmidagi o‘zgarishlarni kuzatish.
7. Gormonal yoki boshqa biologik komponentni qo‘shish zarurati va xavfsizligini mavjud dalillar asosida baholash.

Tadqiqot obyekti va predmeti. Tadqiqot obyekti — radikulyar kista tashxisi tasdiqlangan va sistektomiya o‘tkaziladigan bemorlar. Tadqiqot predmeti — operatsiyadan keyingi suyak defektining tiklanish dinamikasi, Kolapol va PRF yoki PRP ta’siri, shuningdek suyak metabolizmiga aloqador biologik omillarning ehtimoliy roli.

Ilmiy gipoteza. Kolapol va PRF yoki PRPning birgalikda qo‘llanilishi ayrim klinik holatlarda suyak regeneratsiyasi uchun qulay mahalliy muhit yaratishi mumkin. Ushbu ta’sir defektning boshlang‘ich hajmi, qon bilan ta’minlanishi, suyak devorlarining saqlanganligi va yallig‘lanish holatiga bog‘liq bo‘lishi ehtimoli mavjud. Gormonal yoki boshqa biologik omilning qo‘shimcha ta’siri esa preparatga xos dalillar va xavfsizlik talablari asosida alohida tekshirilishi lozim.

Materiallar va tadqiqot metodikasi. Tadqiqotni istiqbolli, nazorat guruhiga ega qiyosiy klinik tadqiqot shaklida tashkil etish taklif etiladi. Bemorlar soni statistik quvvat hisob-kitobi asosida belgilanadi. Guruhlarga ajratish imkon qadar tasodifiy usulda amalga oshiriladi:

- 1-guruh: klinik ko‘rsatmalarga muvofiq standart jarrohlik davolash.
- 2-guruh: sistektomiyadan keyin Kolapol qo‘llanilishi.
- 3-guruh: Kolapol va oldindan tanlangan autolog biologik material — PRF yoki PRP kombinatsiyasi.

Gormonal yoki boshqa biologik preparatni klinik bosqichga kiritishdan oldin preparatning aniq nomi, qo‘llash yo‘li, doza, biologik mexanizm, preklinik dalillar va xavfsizlik profili aniqlanishi kerak. Tegishli etik ruxsat va asos yetarli bo‘lmasa, ushbu komponent faqat adabiyotlar tahlili yoki alohida preklinik tadqiqot yo‘nalishi sifatida qoldiriladi.

Tashxis klinik va radiologik ma’lumotlar asosida tasdiqlanadi; olib tashlangan kista to‘qimasi gistopatologik tekshiruvga yuboriladi. Bemorning yoshi, umumiy salomatligi, yondosh kasalliklari, qabul qilayotgan dori vositalari va regeneratsiyaga ta’sir etuvchi omillar qayd etiladi.

Baholash mezonlari

Radiologik baholash. Klinik jihatdan asoslangan muddatlarda CBCT orqali suyak defektining hajmi va tuzilishidagi o‘zgarishlar baholanadi. Tekshiruvlar soni radiatsion xavfsizlik tamoyillariga muvofiq cheklanadi.

Klinik baholash. Og‘riq, shish, yara bitishi, infeksiya belgilari va boshqa operatsiyadan keyingi asoratlar standart mezonlar bilan qayd etiladi.

Miqdoriy baholash. Boshlang‘ich va keyingi defekt hajmlari solishtiriladi. Radiologik zichlikdagi o‘zgarishlar tasvirlash usulining cheklovlarini hisobga olgan holda talqin qilinadi.

Statistik tahlil. Guruhlararo farqlar mos statistik testlar, ishonch oralig‘i va statistik ahamiyat ko‘rsatkichlari yordamida tahlil qilinadi. Tanlanma hajmi tadqiqot boshlanishidan oldin hisoblanadi.

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

Ilmiy yangiligi. Tadqiqotning ehtimoliy ilmiy yangiligi Kolapol va autolog trombotsitlarga boy biologik material kombinatsiyasini radikulyar kistalar bo‘yicha standartlashtirilgan klinik va radiologik mezonlar bilan baholashdan iborat. Defektning boshlang‘ich hajmi va suyak devorlari holatini hisobga olish, klinik bitish bilan radiologik o‘zgarishlar o‘rtasidagi bog‘liqlikni aniqlash hamda biologik komponentning qo‘shimcha qiymatini tekshirish rejalashtiriladi. Kombinatsiyaning mutlaqo yangi ekanligi yoki ustunligi adabiyotlarni tizimli qidirish va tadqiqot natijalari bilan tasdiqlanishi kerak.

Kutilayotgan natijalar. Tadqiqot natijasida Kolapol va PRF yoki PRP kombinatsiyasining suyak regeneratsiyasiga ta’siri haqida qiyosiy ma’lumotlar olish kutiladi. Suyak defektining hajmi va radiologik tiklanish dinamikasi, klinik bitish ko‘rsatkichlari va asoratlar guruhlar kesimida baholanadi. Natijalar kombinatsiyalangan usul qaysi klinik sharoitlarda istiqbolli bo‘lishi mumkinligini aniqlashtirishga yordam berishi mumkin. Bu kutilayotgan natijalar bo‘lib, oldindan isbotlangan klinik samaradorlik sifatida talqin qilinmasligi kerak.

Xulosa

Jag‘larning radikulyar kistalarida sistektomiyadan keyingi suyak defektlarini tiklashda osteoplastik material va autolog trombotsitlarga boy biologik materialdan foydalanish istiqbolli tadqiqot yo‘nalishi hisoblanadi. Kolapol va PRF yoki PRP kombinatsiyasining samaradorligini aniqlash uchun nazorat guruhlariga ega, standartlashtirilgan klinik-radiologik mezonlar asosidagi qiyosiy tadqiqot zarur. Suyak metabolizmiga ta’sir etuvchi gormonal yoki boshqa biologik omillar esa preparatga xos ilmiy dalillar va xavfsizlik talablari asosida alohida o‘rganilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. García J. C., Guevara H. A., Crimi S. va boshqalar. Clinical behavior of bone regeneration therapy with platelet-rich fibrin in cystic cavities: a systematic review. Minerva Dental and Oral Science. 2025. DOI: 10.23736/S2724-6329.25.04876-4. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/41335106/
2. Efficacy of bone grafts in jaw cystic lesions: A systematic review. https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8968803/
3. Ribeiro E. D. va boshqalar. The efficacy of Platelet and Leukocyte Rich Fibrin (L-PRF) in the healing process and bone repair in oral and maxillofacial surgeries: a systematic review. Clinical Oral Investigations. 2024;28:414. DOI: 10.1007/s00784-024-05817-w. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/38965076/
4. Miron R. J. va boshqalar. Platelet-rich fibrin in oral and periodontal regenerative procedures: review of clinical evidence. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28551729/

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.